

Η εγγραφή αυτή, όπως και η επόμενη, είναι συγχρόνως αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και αγωγή.

στ. 3 «οπρίσαν»: σημαίνει «δέσμευσαν». Επομένως, τυχόν εξόφληση ή εκχώρηση απαιτήσεων δεν θα ήταν έγκυρες¹.

στ. 4 Χρήματα που είχε δώσει «να του ψουνίσουν» ή που είχε αναθέσει να εισπράξουν για λογαριασμό του άλλοιπραματευτές.

στ. 5 Οι χρεωστικές ομολογίες είχαν παρακατατεθεί από τον αποβιώσαντα στον Στάθη Μίχου, μέλος επίσης της Κ.

1. Για το *ὄπρισμα*, βλ. ΕΚΣ, σσ. 186-187, 200, 204.

28

1690/XI(;)/15(;;)

χ. Πάλκου Θεοδώρου

1153/φ 61r

σχ. 4· πρβλ. 27

Πρακτικό. Ασφαλιστικά μέτρα («ὄπρισμα»).

Αρμοδιότητα Κριτηρίου. Προίκα. Εντολή. Πληρεξουσιότητα.

⁷/ § Λ1690 ω Θανάσοις Λακούδη οϊφέρεινι πουρλου<ν>κά απω τω ροίγα
⁸/ κε ὠπριζοί του μάκαροίτοι Στάλδοι Π(α)π(α) δηά ενά μερώις άπου ε⁹/
τάκξεν ω Στάλδοις Π(α)π(α) τοίς ανοίπψαίς του προίκα<.> τη<ν> οίχοι
πάλρλοι ¹⁰/ ω γ<ι>ώίς του Θανασοί Λακουδη κε λέγοι πωίς τοίινι προί-
κά δεν τοίινι ¹¹/ εδωσειν<.> κε λέγοι ενα κέρω του αφοίσεινι ω Στάλδοις
Π(α)π(α) ¹²/ να του μάσοι χρέγω<ς> κε του εμασοί δηω χοιλοίαδής
<γ>κρωσοί<α> ¹³/ κε γοιρέβοι τωινι κόπου του ασλλαν<ι>α 200.

[⁷/ 1690 ο Θανάσης Λακούδη έφερεν πορούνκα από το ρήγα ⁸/ κε οπρίζει το μακαρίτη Στάθη Παπά δια ένα μέρος οπου έ-⁹/ταξεν ο Στάθης Παπά της ανηψιάς του προίκα. την είχε πάρει ¹⁰/ ο γιος του Θανάση Λακούδη και λέγει πως την προίκα δεν την ¹¹/ έδωσεν. και λέγει ένα καιρό του άφησεν ο Στάθης Παπά ¹²/ να του μάσει χρέος και του έμασε δύο χιλιάδες γρόσια ¹³/ κε γυρεύει τον κόπο του ασλάνια 200.]

Πρόκειται για αίτηση ασφαλιστικών μέτρων-αγωγή, που είχε δύο αιτήματα και για την οποία εκδόθηκε η απόφαση της υπ' αρ. 4 εγγραφής. Στο αίτημα των στ. 7-11 αντιστοιχούν οι στ. 2-10 της εγγρ. 4 και στους στ. 11-13 οι στ. 10-22 της ίδιας αποφάσεως.

Η αλληλουχία των φύλλων του κώδικα δεν εμφανίζει διαταραχή. Είναι κανονική, όπως προκύπτει από την αρχική σελιδαρίδμηση του συντάκτη του κώδικα Πάλκου Θεοδώρου¹, που διετέλεσε Προεστός της Κ από το 1690 έως το 1693.

στ. 7 Η διάταξη/διαταγή («πουρούνκα»²) του ηγεμόνα της Τρανσυλβανίας ήταν αναγκαία διότι τα θέματα προίκας, όπως και τα λοιπά θέματα γύρω από το γάμο, ανήκαν στη δικαιοδοσία των ορθόδοξων εκκλησιαστικών δικαστηρίων³. Τέτοια όμως δεν λειτουργούσαν στο Σιμπίου, που ήταν αυτόνομη και αυτοδιοίκητη σαξονική πόλη, που δεν επέτρεπε τότε την εγκατάσταση εντός των τειχών της ρουμάνων και ξένων γενικά. Για να επιληφθεί εγκύρως το Κριτήριο της Κ, έπρεπε ο ηγεμόνας να εκδώσει σχετική διάταξη, διότι βάσει του Προνομίου τού 1636 το Κριτήριο δεν ήταν αρμόδιο. Σύμφωνα με το δίκαιο που ίσχυε τότε στην Κεντρική Ευρώπη, στον μονάρχη ανήκε η δικαστική εξουσία, την οποία μπορούσε να εκχωρεί, εν όλω ή εν μέρει, σε πρόσωπα της επιλογής του ή να ασκεί ο ίδιος σε μια συγκεκριμένη υπόθεση. Στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον δεν υπήρχε ορθόδοξο επισκοπικό δικαστήριο στο Σιμπίου, η αρμοδιότητα για τη συγκεκριμένη υπόθεση ανήκε στον ηγεμόνα.

Η αγωγή για την παράδοση της προίκας, που είχε υποσχεθεί ο αποβιώσας προικοδότης, έπρεπε κανονικά να γίνει από τον προικολήπτη γιο του ενάγοντος. Ασκείται από τον πατέρα του που βρίσκεται στο Σιμπίου, ίσως διότι ο δικαιούχος απουσίαζε –είτε στον τόπο της οικογενειακής κατοικίας⁴ είτε σε εμπορικό ταξίδι. Ενδέχεται επίσης να μην είχε συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του.

στ. 8 «οπρίζει του μακαρίτη Στάδη Παπά»: Εννοείται η δέσμευση εμπορευμάτων, χρημάτων ή απαιτήσεων, μέχρις ότου εκκαθαρισθεί και εξοφληθεί η απαίτηση του ενάγοντος. Όπως και στην προηγούμενη εγγραφή, είναι χαρακτηριστικό ότι το αίτημα στρέφεται εναντίον της κληρονομίας, όχι του κληρονόμου που είναι ίσως άγνωστος ή αβέβαιος.

στ. 8 «μέρος»: οικόπεδο ή χωράφι, που βρισκόταν στην οθωμανική αυτοκρατορία, γιατί δεν επιτρεπόταν η κτήση ακινήτων μέσα στις αυτόνομες τρανσυλβανικές πόλεις από ξένους και αλλόδησκους ή αλλόδοξους⁵. Αυτοί μπορούσαν να αποκτήσουν ακίνητα έξω από τις αυτόνομες σαξονικές πόλεις με άδεια του χωροδеспότη, όπως έκτισε η Κ ναό με νεκροταφείο στο προάστειο του Σιμπίου Μπούγκαρτ (1690)⁶.

στ. 11-13 Το δεύτερο «όπρισμα» –αγωγή ασφαλιστικών μέτρων–, έχει ως αντικείμενο την αμοιβή από εντολή εισπράξεως απαιτήσεων, που είχε ο αποβιώσας απόπραματευτές σε διάφορες πόλεις της Τρανσυλβανίας ή/και της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η εισπραξη ολοκληρώθηκε και η αξίωση της συμφωνημένης αμοιβής γεννήθηκε πριν από τον θάνατο του εντολέα, θεωρείται δε εκκαθαρισμένη⁷.

στ. 11 «του άφησεν»: έχει την έννοια της εντολής και πληρεξουσιότητας.

1. Λανθασμένα αναφέρεται ο Ευστάδιος Νικολάου (ΕΚΣ, σ. 63) ως συντάκτης

- του μέρους του κώδικα BAR, mss. gr. 1153 που περιλαμβάνει τις αποφάσεις και πρακτικά του Κριτηρίου (φφ 37v-61r) που εκδίδονται εδώ. Βλ. και αν. εγγρ. 4 σημ. 1.
2. Διαταγή, διάταξη (ρουμ. λ. poruncă).
 3. Βλ. ΕΚΣ, σσ. 207-210.
 4. Τον 17^ο αι. οιπραματευτές δεν εγκαθιστούσαν τις οικογένειές τους στο Σιμπίου.
 5. Πρόκειται για τη μοναδική αναφορά σε προικώ ακίνητο στις περίπου 340 αποφάσεις και πρακτικά του Κριτηρίου, που περιέχονται στους κκ. της Κ (1655-1784). Το προικώ ακίνητο που δεν είχε παραδοθεί βρισκόταν στη «Ρούμελη» –πιθανότατα στα Γιάννενα–, όπου εκδικάστηκε τελικά η υπόθεση της προίκας στο αρμόδιο εκκλησιαστικό δικαστήριο, που προσδιόρισε την αξία του (βλ. αν. εγγρ. 4 στ. 6-8).
 6. Βλ. Μέρος Β', Παράρτημα Ι, εγγρ. 1, 2. Πρβλ. και N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene*, București 1906 [*Studii și documente cu privire la Istorie Românilor*, vol. XII], εγγρ. VIII, σσ. 5-6, πωλητήριο ενός οικοπέδου 910 τ. πήχεων(;) στο Μπούγκαρτ, που αγόρασε η Κ το 1694 (14 Απριλίου) αντί 12 φιορινίων, δίπλα σ' εκείνο όπου είχε κτισθεί ο ναός της. Ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκε για επέκταση του νεκροταφείου ή/και για ανέγερση κατοικίας του εφημερίου της Κ.
 7. Βλ. αν. στην εγγρ. 4 στ. 11-18, τη συμφωνία για τον τρόπο καταβολής της αμοιβής.